

ס.א.

כשם שהפשטות והאמת הם שמות נרדפות, כן הקיצוניות והגדלות שמות נרדפות. הקיצוניות היא ההשתלמות של הנושא. הדוגל בהבינוניות ומואס בקיצוניות, חלקו עם הזיפנים או עם חדלי תבונה.

אם אין קיצוניות אין שלמות, ואם אין שלמות אין התחלה. ההתחלה היא בקושיות ופרכות מתמידות, והתמימות היא התרצן החרף המכונן דבר דבור על אפנו ועל אמתנו. רגילים אנחנו לשמוע בחוגים ידועים, כמכריזים על עצמם שאין חלקם בין הקיצונים, ומשאירים בכל זה לעצמם זכות ישראלי נאמן באמונה מספקת לתורה וד"ת. ומרשים אנחנו לעצמנו להגיד מנקודת משפט, כמו שאין באוהבי חכמה אהבה למיעוטה ושנאה לרב חכמתה, כן אין באוהבי תורה ומצוה אהבה לאמצעיות ושנאה לקיצוניות.

כל יסודי האמונה, י"ג העיקרים, והמסתעפים, המה תמיד בסתירה נמרצה עם המושכלות הקלות ושטף החיים המפותחות תחת השמש. והכרתם הבהירה, והמתורצת, והמושיטה דוקנות יתירה באמנותם. היא נועם הקיצוניות.

ואלה שמעידים על עצמם שלא טעמו מתק קיצוניות, מעידים יחד עם זה שהם חדלי אמונה בעיקרי הדת לפי כח עיוני ורגש נפשי, רק בחבלי יחוס־מה הם מתיחסים אליה. והקיצונים, לעמק נפשם, בכל רצון היותר כביר לחמלה על חדלי הקצה, לא ירחשו כבוד ויקר לאלה מתגדיהם. והתהום המפסיק ביניהם, כאשר נפגש במעשים ממשיים המחוללות בהכרח טבען מריבות וקטטות, יוסיף את הקרע לאין מרפא. הבינוניות שיש לה זכות הקיום, היא מדת הבינונים האוהבים את הקיצנות ושואפים אליה בכל משאת נפשם, ומחנכים את צאצאיהם לפסגת הקיצנות. אבל מה עלובה הבינונית הסואנת בוח לקיצנות.

חובת חינוכנו לקיצנות! הזיון של החינוך הוא, לטעת בוח וגיעול נפש להמתעוללים בקיצנות. אמנם, לרוח הרוחח בלב הנוער, לא יבצר להוציא משפט מרוחח על האישים הפרטיים של המתעוללים, ובמדת ההפרזה. אך התפתחות הנוער לאהבת תורה באמת, הדרושה להתפעלות נפשי ונעימות שמימי, לא יתן לתת מעצורים על דרך החיים המוליכים ליושבים בעטרות ונהנים מזיו.

אלה המכוננים בתי חינוך ממוצעים, לא הצליחו, בשביל הזיוף שיש באמצעיות. ולב משכיל הולך ומזניח את הזיוף. החינוך שלהם, נותן את הצדק להחניך לפנות עורף להחוקים המושלכים עליו שלא לרצונו, ולהאמתות המעיקות לבו נגד

זרם החיים, ואת סוד הקיצונות גזלו ממנו, בהתעולל בה גם הוריו ומוריו.

סב.

ע"ד האמצעים להצלה, יש מקום עיין, והשקידה על אתר להבריחם ולהוציאם משוביהם, הצליחה ביותר מהשתדלות רחוקות. ובהיות שכחותינו מצומצמות ואם מוציאים אותם במקום אחד, נחשכות במקום אחר, צריך לדון בקפידה יתירה על המטרה הרצוי'.

כמו בקנין הכסף והרכוש, אין ההשתדלות רק פרעון חוב, וחלילה לחשוב כחי ועוצם וגו', כן השתדלות הצלת נפש רק מצוה, אבל צריך לזכור שאין בכחנו לעשות מאומה, רק במעשינו אנו מעוררים שערי רחמים שמעשה ידינו יכתנו את המבוקש, ומי שמתפלל ומרבה תחנונים על ההצלה הוא פועל יותר מהמשתדל. אך הדבר צריך שיקל דבמקום דההצלה פשוטה במעשה, הרי הוא עובר על לא תעמוד על דם ריעך, ומי שרואה אדם טובע בנהר ויכול להצילו ואינו מציל, ועומד להתפלל שינצל, ה"ז שופך דמים. אבל אם אין כידו להציל, ואינו מתפלל על הצלתו, ה"ז מתע מלהציל אף שיעשה השתדלות להצלה, — לא מפני שמקוה להציל, רק רדוף אחרי רחמי לב. ובכר אמרו חז"ל (מגילה טז ב') גדולה